

*М. О. Князям, Н. Ф. Берлінська
Україна, Одеса, ОНУ. І. Мечникова*

**ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ
МОВ У ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ
ДОСВІДІ**

Дослідження проблем підвищення якості навчання іноземних мов у системі середньої та вищої освіти Європейського Союзу дозволяє стверджувати, що останнім часом все більше уваги приділяється діяльнісному підходу викладання мов, що дозволяє диверсифікувати контексти навчання й ознайомити учнів і студентів із західноєвропейською цивілізацією. Так, автори навчального посібника «Alors?» Ж. Бсакко, М. Ді Жура підкреслюють що володіння мовою є самостійне висловлювання

(усне та письмове) на цій мові. В контексті окресленого методу передбачається формування всього комплексу компетенцій, висунутих у межах загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти; це є можливим, якщо учням і студентам пропонувати систему завдань на підготовку повідомлень, інтерпретацію й коментування фото та відео зображень (фрагментів фільмів, театральних п'єс, музичних кліпів, рекламних роликів тощо). Підвищити якість навчання іноземної мови є можливим також, на думку науковців, якщо дидактичний процес відповідатиме такій схемі: перша група вправ: рецепція письмового повідомлення, обговорення, самостійне створення усного повідомлення; друга група вправ: рецепція аудіовізуального повідомлення, рецепція письмового повідомлення, самостійне створення письмового повідомлення. Ж. Беакко, М. Ді Жура наголошують на тому, що ефективність будь-якого методу викладання іноземної мови суттєво залежить від його виховного впливу на особистість учнів і студентів. Посилити виховний ефект, з позиції науковців, є можливим шляхом упровадження в навчальний процес завдань на аналіз (змісту, проблем, стилістичних засобів вираження тощо) найкращих зразків зарубіжної літератури. Саме це й дозволить сформувати відповідальних громадян, які поважають інших [2].

Динамічність зміни сюжету та варіювання діяльності учнів є умовою підвищення якості оволодіння іноземною мовою (а саме французькою) за методом Т. Галльє, О. Гран-Клсман, презентованого в навчальному посібнику «Belleville». Тематами, навколо яких організуються дискусії, є соціальне середовище, телебачення, екологія, новітні технології тощо. Тексти відбивають ситуації повсякденного життя молоді в Європі.

Лінійна організація матеріалу, обмежена кількість одиниць інформації, що чітко віддзеркалюють тему заняття, дозволяють активізувати навчальну діяльність учнів і студентів, а спрямованість на особистісно значущі проблеми їх мотивувати. Принцип використання знань, отриманих поза заняття іноземною мовою, але задля підвищення ефективності володіння нею, полягає в основі методу А. Маріж, К. Фавре (навчальний посібник «Oh- Ia-Ia!»). Особливе значення в цьому методі має розвиток рефлексії самого процесу оволодіння мовою та процесу пізнання, що, як наполягають науковці, може бути корисним і в інших видах життєдіяльності учнів і студентів. Привертає увагу й той факт, що передбачається оволодіння стратегіями розуміння мови (відчувати двозначність, уникати труднощів, схоплювати загальний зміст тексту, визначати слово за його контекстом). Окрім того, автори метода включили додаткові вправи для тих, хто оволодіває іноземною мовою у більш високому темпі, щоб запобігти втраті пізнавальної мотивації з їхнього боку. А. Маріж, К. Фавре, задля активізації мовленнєвої діяльності учнів і студентів, віддають перевагу лексиці, котра відбиває їхні особисті проблеми, ніж тим лексичним одиницям, що забезпечують вільне функціонування (як, наприклад, визначення маршруту, заповнення картки тощо). Науковці зазначають: коли учень або студент використовує «своє серце, тіло, як і розум» [3], не дивлячись на наявний рівень його знань, він знаходить себе в класі. За цих умов клас стає місцем спілкування та інтеграції, а іноземна мова — засобом вільного обміну думок на заняттях. Численні усні ігри допомагають систематизувати граматичні структури іноземної мови. Науковці закликають обов'язково дотримуватися таких вимог щодо організації тор: сформувати чіткі правила гри, забезпечити матеріальне вираження виграшу, мати учасників, що конкурують між собою, та переможців.

Відповідно до рекомендацій Ради Європи А. Маріж, К. Фавре включили вправи на розвиток всіх компонентів комунікативної компетентності. З метою формування прагматичної компетенції запропоновано вправи на висловлення свого погодження/непогодження, привітання / відповіді, пропозиції / прийняття (або неприйняття) цієї пропозиції. Щодо лінгвістичної компетенції, то вона формується в ході комунікативних вправ, котрі передбачають використання знань фонетики, граматики, синтаксису як засобів розв'язання певних задач спілкування. Таким чином забезпечується взаємозв'язок прагматичної та лінгвістичної компетенцій. Соціолінгвістична компетенція формується за допомогою вправ на ознайомлення із соціальними нормами, регістрами мови тощо. Окрім цього, запропоновані вправи націлюють на порівняння французьких реалій з реаліями інших народів та країн, що дозволяє розширити уявлення про соціолінгвістичний контекст мови. На значущості створення автентичних комунікативних ситуацій наголошують Ф. Галлон, С. Імбср, Ш. Растелло — автори навчального посібника «Le Kiosque». Такий підхід дозволяє організувати навчання «в контексті» [4: 14]. Вправи представлено відповідно до «стратегії передбачення» [4: 15]: викладач ознайомлює учнів або студентів з тими задачами, які вони мають розв'язати протягом заняття, при цьому у них актуалізуються ментальні схеми, котрі їм допомагають зрозуміти нові положення, що вивчаються на занятті (наприклад, який тип інформації ви можете надати з метою презентації, локалізації, опису певної місцевості; які знання ви маєте використати, щоб висловити ваше ставлення, думку, позицію з окремої проблеми). Управління якістю навчання французької мови в цьому методі забезпечується завдяки рефлексії шляхів розв'язання задач, ментальної підготовки словникового запасу, локалізації знань, виходячи з потреб та інтересів співрозмовників. Такий проактивний спосіб навчання мові заставляє студентів чітко планувати й структурувати свої відповіді, що підвищує ефективність оволодіння мовою навіть за умов самостійної діяльності, робота з текстом або з документом (за термінологією авторів) передбачає попереднє висунення гіпотез

щодо розв'язання проблемної ситуації, яка в ньому описується. Це дозволяє створити певні очікування у учнів, їх мотивувати, зменшити ті лінгвістичні труднощі, які можуть мати місце на занятті, та розширити базові знання, необхідні для розуміння певного тексту або документу. Що стосується поточного та підсумкового оцінювання, то всі окреслені вище методи мають на меті активізувати самооцінку учнів і студентів, що дає можливість збільшити їхню автономію та відповідальність. Проекція проаналізованого досвіду західноєвропейських країн [1-4] дозволяє нам сформулювати комплекс умов щодо впровадження діяльнісного підходу до викладання іноземних мов у вітчизняній середній і вищій школі: активізація пізнавальних умінь: аналіз проблеми та вибір мініпроблем, що уможливорює їх більш детальне вивчення, дослідження теоретичних джерел з метою привласнення суб'єктом набутого досвіду; актуалізація таких умінь, як ініціювання спілкування, його підтримка й завершення, упровадження своєї стратегічної лінії, врахування компонентів ситуації спілкування, експромтність висловлювання; дотримання норм мовленнєвого етикету; формування готовності вступати до спільної комунікативної взаємодії з метою збагачення внутрішнього морально-духовного простору слухачів, розширення міжкультурного пізнання, посилення інтелектуальної інноваційності; виховання позитивних диспозицій до відкритої динамічної взаємозбагачувальної комунікації з представниками інших народів (обізнаність як у сфері універсальних культурних констант, так й у сфері специфічних культурних, соціальних, політичних, релігійних особливостей).

Отже, маємо змогу стверджувати, що з метою досягнення ефективності формування лінгвістичних та комунікативних компетентностей тих, хто навчається, є доцільним впроваджувати

діяльнісний підхід на основі розв'язання особистісних проблем засобами іноземної мови, розширювати сфери спілкування, розвивати комунікативно-творчий потенціал особистості шляхом розробки системи стратегій конструктивного спілкування на людиноцентричних засадах, активізувати процеси самовдосконалення.

Література

1. *Beacco J.-C., Castellotti V., Chiss J.-L. L'approche par compétences dans l'enseignement des langues. - Paris: Les Editions Didier, 2007. - 308p.*
2. *Di Giura M, Beacco J.-C. Alors?: méthode de français fondée sur l'approche par compétences. - Paris: Les Editions Didier, 2009.- 224 p.*
3. *Favret C., Marige A. Oh-là-là!: Guide pédagogique. - Paris: Clé international, 2004. - 262 p.*
4. *Gallon F., Himber C., Rastello C. Le Kiosque 3: méthode de français. Guide pédagogique. - Paris: Hachette, 2008. - 190 p.*